

Lukiolaiset olympiatunnelmissa

KAISA NUMMENPÄÄ

*Science Olympiad -kisojen päämäärä on lisätä kiinnostusta
matematiikkaan, fysiikkaan ja kemiaan
sekä lisätä kulttuurista tietämystä osallistujien välillä.*

Kisaan osallistuu kouluja Suomesta, Virosta, Latviasta, Liettuasta ja Ruotsista.

Kolme Baltian maiden pääkaupunkien kouluu päätti 1950- ja 1960-lukujen taitteessa aloittaa yhteistyön, jonka tarkoituksena oli kilpailujen muodossa jakaa kokemuksia ja luoda uusia ystävyysuhteita. Urheilu vaikutti tähän sopivalta keinolta ja väylältä. Ensimmäiset järjestetyt kisat olivat palloilulajeja, ja ensimmäinen tapahtuma pidettiin Riiassa aikana, jolloin kunkin Baltian maan vanhimmat koulut kantoivat nimesään numeroa 1.

Vuonna 1987 Rīgas Valsts 1. ģimnāzija, Gustav Adolfs Ģimnāzija ja Vilniaus Vytauto Didžiojo gimnazija alkoivat kilpailla urheilun lisäksi myös kemiassa, matematiikassa ja fysiikassa. Vuotta 2008 voisi kutsua toiseksi käännekohdaksi kilpailun historiassa – tällöin pohjoismaat kutsuttiin mukaan. Pohjoismainen järjestö Nordplus nimittäin rahoitti luonnontieteiden kilpailua usean vuoden ajan, joten mukaan oli mahdollista pyytää lisää kouluja. Virolaisen, latvialaisen ja liettualaisen koulun lisäksi kisoihin alkoi ottaa osaa myös helsinkiläinen Munkkiniemen yhteiskoulu, ja tänä päivänä mukana on lisäksi Rudbeckianska gymnasiet Ruotsista, Västeråsista.

Kisat kiertävät vuosittain eri osallistujamaissa, ja kukin koulu isännöi tapahtumaa vuorollaan. Kisat kestävät kolme päivää. Ne keräävät kerralla yhteen noin 100 osallistujaa: opettajia ja opiskelijoita. Korona-aikaan kisoja pidettiin etäyhteyksien avulla.

Joulukuussa 2023 Munkkiniemen yhteiskoululla oli kunnia isännöidä tapahtumaa jo kolmatta kertaa.

Yhteisellä ajanvietolla ja tutuksi tulemisella on tärkeä merkitys

”Kisamatkat kehittävät tietenkin osallistujien tietämystä kilpailtavista aineista sekä lisäävät samalla heidän näkemyksiään osallistujamaiden kulttuurista ja historiasta”, tiivistää Munkkiniemen yhteiskoulun rehtori Aki Holopainen. Nykyinen tapa yöpyä isäntäperheissä on entisestään tehostanut kulttuurivaihtoa.

Vuodesta 2008 Suomen tiimissä mukana ollut Munkkiniemen yhteiskoulun lukion englannin lehtori ja kielten aineryhmävastaava Mervi Tiainen kertoo, että kisoissa todella korostuu niiden kaksoisluonne: ”Koulussamme nämä *science*-aineet ovat tärkeitä, onhan Munkassa luonnontiedelinjakin. Arvostan kuitenkin suuresti myös niitä opettajien välisiä ystävyysuhteita, joita vuosien varrella on syntynyt.” Lehtori Tiaisella on ollut suuri rooli Munkin kisajoukkueen koordinaattorina – hän on myös vastannut kahden ensimmäisen kotikisan järjestämisestä Helsingissä.

Järjestävä koulu ottaa ison vetovastuun tapahtumasta. Kilpailulla on omat perinteensä isäntämaan kulttuuria esiintuovine juhlallisine avajaisineen ja päättäjäisineen, kisa-aikatauluineen sekä vapaa-ajan

Kuva: Kaisa Nummenpää

Kisoihin pääsee osallistumaan kustakin koulusta vain kaksi opiskelijaa jokaiselta lukion vuosiasteelta jokaista kilpailtavaa ainetta kohti.

aktiviteetteineen; oppilaat kisaavat, mutta he myös viettävät vapaa-aikaa yhdessä. Samoin opettajilla on yhteiset illanvietot ja tehtäviä korjataan yhdessä.

Matematiikan opettaja Riina Timmermann on opettanut matematiikkaa Kustaa Aadolfin lukiossa vuodesta 1989, ja hän on ollut mukana olympiattunnelmissa vuodesta 2006: ”On tärkeää, että eri maiden luonnontiedeaineiden opettajat tekevät yhteistyötä tehtävien laadinnassa, vaihtavat oman alansa kokemuksia ja oppimateriaaleja, sekä samalla myös harjoittavat englannin kieltään oman oppiaineensa tiimoilta.”

Kisoissa ei siis haeta vain sitä parasta, vaikka toki sitäkin, sillä yhteisellä ajanvietolla on tapahtumassa tärkeä kulttuurinen merkitys. Viiden koulun kansainvälisessä kisassa on mahdollista asettaa omat tavoitteet korkealle, mutta samalla on mahdollista tutustua uusiin ihmisiin.

Ja voittaja on...?

Kisojen päämäärä on luoda nostetta luonnontieteen opiskeluun. Opettajat pitävät yhtä ja keskustele-

vat kilpailutehtävistä ennen h-hetkeä. Opiskelijoita valmennetaan ja prepataan kisoja varten: halukkaat opiskelijat paneutuvat omaan kilpailuaineeseensa tavallista syvällisemmin. Osallistujakoulut järjestävät lisäkursseja kilpailuun tähtääville lahjakkuuksille. Lopulta matemaatikot, fyysikot ja kemistit ovat valmiita koitokseen.

”Kisailijoita on kaksi jokaiselta lukion vuosiasteelta per kilpailtava aine. Kun aloimme osallistua kilpailuihin, monia taisi houkutella enemmän matkustamaan pääsy ja tapahtuman elämyksellisyys. Sitten tulivat koronavuodet, ja ”etäily” teki hallaa monelle tapahtumalle, tällekin. Nyt rakennamme kisaa tavallaan uudestaan. Kilpailun kova maine on kiirinyt, ja osallistuminen houkuttaa monia hyviä oppilaitamme ihan todella”, Mervi Tiainen kertoo. Riina Timmermann Tallinnasta komppaa ja sanoo, että heidän koulussaan opiskelijoille pidetään alkukilpailu: hakijoita on aina enemmän kuin paikkoja. Hänen mielestään osallistuvat nuoret saavat kisasta erittäin hyvän kansainvälisen kokemuksen edustamalla kouluun ja maataan. ”On myös tärkeää, että saat verrata tasoasi muiden maiden opiskelijoihin.

Kuva: Kaisa Nummenpää

Vuoden 2023 Helsingin kisojen parhaat kemiassa Viro, matematiikassa Latvia ja fysiikassa Viro. Kilpailun kokonaisvoitto meni Viroon.

Ja tärkeää on myös kieliharjoittelu ikätovereiden kanssa sekä kommunikointi eri kulttuuritaustoista tulevien nuorten kesken.”

Kilpailutehtävät laaditaan yhteistyönä oman maan yliopiston kanssa. Kisatehtävät eivät ole helpoja. Ne julkaistaan tapahtuman jälkeen kaikille avoimilla verkkosivuilla (rvthv.eu). Näin kisat myös popularisoivat kisa-aineita. Kuka vain pääsee haastamaan itsensä ja testaamaan, mikä on oma osaamistaso.

Munkkiniemen yhteiskouluun on tullut menestystä etenkin matematiikassa ja fysiikassa. ”Tallinnalaiset ovat erityisen hyviä kemiassa. Ja on jo vähän vitsi, että latvialaiset voittavat sitten kaiken. Mutta täytyy muistaa, että heillä koulujen tuntimäärät ovat aivan erilaiset näissä kilpailtavissa aineissa kuin meillä muilla. Etenkin Suomen ja Ruotsin opetus suunnitelmat rakentuvat niin, että lukion ensimmäisellä luokalla olemme vielä takamatkalla suhteessa baltteihin, mutta abivuotta kohden kiinni on otettu jo paljon”, Tiainen valottaa.

”Oli mahtava tunne, kun opiskelijani voitti ensimmäisen sijan ja pokaalin matematiikassa Vilnassa vuonna 2008. Se teki ylpeäksi – yleensä ykkössijan voittavaat riikalaiset. Muistan myös yhden keilakil-

pailun: joukkueet olivat kansainvälisiä, opiskelijat ja opettajat olivat joukkueissa mukana. Hauskaa oli! Iällä, kielellä tai kansallisuudella ei ollut väliä – tärkeintä oli hyvä seura ja urheiluhenki”, Timmermann muistelee.

Kun Mervi Tiaiselta kysyy mieleenpainuvia satumuksia kisavuosien varrelta, tilanteet naurattavat nyt, vaikka itse tapahtuma-aikaan hymy onkin voinut olla tiukemmassa: ”Olemme kokeneet Riian ja Vilnan hyytävät talvituulet. Vuonna 2018 tiimimme taisteli aikaa ja lumimyrskyä vastaan paluumatalla Ruotsista. Laivaan päästiin Tukholmassa kirjaimellisesti viime minuutilla porttien jo sulkeutuessa. Siinä kyllä joukkuehenki vahvistui! Kisojen lämmin henki on se, mikä kantaa. Ja yhteistyö: muistan, että ainakin kerran, jos ei toisenkin, joukkueemme matkasi virolaisten kanssa Riikaan Kustaa Aadolfin lukion silloisen rehtorin Hendrik Agurin ajaman linja-auton kyydissä”, kisakonkari Tiainen muistelee. Ja kuten kisaveteraani Riina Timmermann toteaa, tämä tapahtuma on jotain ainutlaatuista. Se on pitänyt pintansa vuosikymmenten läpi.